

СИСТЕМАТОДОЛОГІЯ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

С. СТАРЧЕНКО, О. БРІЖАТИЙ

Сумський державний педагогічний університет ім. А.С.Макаренка

Біляновка проблеми. Перед освітньою системою України стоять найважливіші завдання – зберегти і примножити духовність української нації, підвищити інтенсивність творчого розвитку громадянина, зокрема ефективність навчання і саморозвитку особистості в будь-якій ланці освіти.

На сучасному етапі в Україні відбувається становлення нової системи освіти, інтегрованої на світовий освітній простір, що диктується приєднанням України до європейського процесу. Цей процес супроводжується істотними змінами в педагогічній теорії та практиці навчально-виховного процесу [2]. Пріоритетними напрямками розвитку певних завдань є: розвиток освіти на основі прогресивних концепцій; впровадження сучасних технологій та науково-методичних досягнень у навчальний процес; підготовка нової генерації педагогічних кадрів. Педагоги мають бути готовими до цих змін, і ця готовність має формуватись не тільки у вищих освітніх закладах, а перш за все в умовах післядипломної освіти.

Для набуття вчителями якостей, знань і вмінь, необхідних для їх ефективної діяльності в нових умовах потрібно, щоб: – створювались відповідні умови для набуття соціального статусу, престижу, покращувалось матеріальне забезпечення та умови праці вчителів; – покращувалась базова (додипломна) професійна підготовка, яку отримують майбутні вчителі; – розгорталась післядипломна педагогічна освіта вчителя впродовж його професійного життя.

В сучасних умовах із зростанням обсягів інформації, постійного оновлення, накопичення та поглиблення її, відбувається надшвидке застаріння одержаних знань, знецінення набутої раніше освіти. Стало вже очевидним, що набутку знань та вмінь отриманих студентом у вузі, вистачає на три-п'ять років праці, після чого потрібне відновлення і опанування нових теоретичних і практичних знань. У зв'язку з цим провідні фахівці у галузі післядипломного навчання в усіх країнах спостерігають процес суспільного прогресу зі швидкою зміною параметрів національної системи освіти, виникнення нових концептуальних підходів до організації навчального процесу дорослих. Тільки за умови безперервності освіти людина може вважатись освіченою, бути компетентним працівником, справжнім професіоналом у своїй сфері.

Саме післядипломна освіта є тією мобільною ланкою неперервної освіти, що здатна задовольнити потреби педагогів, скорегувати їхню діяльність у напрямі накопичення знань, вмінь, ціннісних орієнтацій відповідно до вимог часу.

Щоб допомогти вчителю зорієнтуватись, і протягом мінімального часу одержати необхідну кількість інформації щодо окремих розділів шкільного курсу, використовуються різноманітні альтернативні форми освітніх послуг, до яких можна віднести: центри додаткової освіти та професійної перепідготовки де реалізуються спеціальні освітні програми, якими передбачено: підвищення кваліфікації, стажування, професійна перепідготовка працівників освітньої галузі. Метою перепідготовки є оновлення теоретичних і практичних знань відповідно до щодалі більших вимог часу, як випадок прояву професійних якостей.

вимог державних освітніх стандартів, в ході чого педагог набуває спеціальні знання про нові методики, форми й засоби навчання у школі.

Аналіз останніх досліджень і публікації. У провідних країнах світу велике значення в постійній неперервній підготовці вчителів має їх перепідготовка та підвищення кваліфікації, під час яких здійснюється обмін методичним досвідом, впровадження новітніх технологій, методів навчання, робота педагогічними командами, учасники якої широко застосовують професійний педагогічний досвід, взаємні оцінки роботи. Так, у фундаментальних працях А.П. Соколовської, А.М. Москаленко, Л.І. Шевчук, Л.А. Пермінової висвітлені теоретичні основи розвитку та вдосконалення післядипломної освіти, з метою підвищення рівня професійності педагога, розроблені окремі технології навчання фахівців у післядипломний період. Питання розвитку післядипломної освіти в країнах Західної Європи, а саме Англії, Франції, Німеччини, а також у Польщі знаходилось у центрі уваги таких науковців, як Юрчук Л.М., Синенко С.І. – давалась порівняльна характеристика.

У світовій науці розробляються моделі ідеального педагога. Так, японський учений Томомучі Кіучі вважає, що це повинен бути представник інтелектуальної еліти, який володіє високою культурою, має ґрунтовну теоретичну і практичну освіту, уміє одночасно навчати і виховувати, усвідомлює цінності виховання, є вільним і відповідальним [6]. Тому можна зазначити, що післядипломна педагогічна освіта нині виступає як досить старе і водночас нове явище. Старою вона може вважатись тому, що зародилась на європейському континенті в кінці XIX ст. і довгий час, маючи неформальний статус, функціонувала на добровільних засадах. Уперше на європейському континенті вона виникла в Німеччині, Фінляндії та Швеції. У нинішньому її розумінні, післядипломна педагогічна освіта лише починає складатись і набувати певного теоретичного і практичного виразу.

Практика фізкультурно-спортивної роботи включає в себе не тільки організаційні форми та структури управління, що диктує необхідність підготовки фахівців з певним обсягом й рівнем знань, але й створення умов для її післядипломної освіти, що буде забезпечувати підвищення кваліфікації та науково-методичну роботу. Тому метою роботи є визначення значення та змісту підвищення кваліфікації вчителів фізичної культури у системі його безперервної підготовки.

Організація дослідження. Головними чинниками недостатнього рівня підготовки фізкультурних кадрів у сучасній вищій школі є незадовільні умови праці, відсутність необхідних умов, гігієнічного комфорту, недостатня фізична активність. Для уникнення цього необхідно вдосконалювати форми і методи освітньої спрямованості, як практичних так і теоретичних занять, використовувати різноманітні аудіо-візуальні засоби навчання, систематично підвищувати рівень підготовки викладачів фізичної культури, займатись пропагандою фізичної культури. Прийняття Закону України «Про фізичну культуру і спорт» (1993), Державної програми розвитку фізичної культури і спорту в Україні (1994), Концептуальних засад подальшого розвитку фізичної культури і спорту в Україні (1997), Цільової комплексної програми «Фізичне виховання – здоров'я нації» (1998), дають можливість вирішувати складні завдання цієї галузі.

Потреба у спеціалістах середньої та вищої кваліфікації та вдосконалення їх підготовки, була досить важливою проблемою завжди. Тому, для вдосконалення їх підготовки організовувались спеціальні курси з різним терміном дії, школи, семінари

де проводилась підготовка інструкторів фізичної культури, які здатні підійти до організації навчального процесу з наукової точки зору.

Таким чином, простежуючи тенденцію кількісного розвитку фізкультурних кадрів у 20–30 рр. можна відмітити, що їх кількість була недостатня. Так, серед фахівців фізичної культури вищу освіту мали 4,7%, середню – 57,5% , початкову – 37,8% – такий склад кадрів у ті часи, не міг поставити справу фізичного виховання на наукову основу. Отже, створена мережа навчальних закладів не змогла задовольнити основні потреби освіти висококваліфікованими фахівцями з фізичної культури, що негативно впливало на їх розвиток у країні [8].

Одна з основних цілей післядипломної фізкультурної освіти – розширення і диверсифікація освітніх фізкультурних послуг, що доповнюють базове або вузівське навчання [7]. Виділяють два типи систем післядипломної фізкультурної освіти: французький та англосакський (США, Великобританія, Німеччина, Японія). Основу першої системи складають спеціалізовані професійні школи, а основу другого – університети.

Багатолітній досвід роботи країн з високим рівнем університетської системи (США, Великобританія, Франція, тощо) вказує на успішність функціонування ступеневої системи освіти. Особливо це успішно відбувається у Великобританії, яка має багатовіковий досвід університетської системи. Протягом тривалого часу розвивалася система, яка стимулює навчання студента, визначаючи його потенційні можливості і відкриває перспективи для подальшого навчання.

Освітньо-кваліфікаційні рівні у традиційних навчальних закладах надає і післядипломна освіта, яка спрямована на вдосконалення та професійну підготовку людини шляхом поглиблення, розширення і оновлення її професійних знань, умінь та навичок, або отримання іншої спеціальності та професії на основі здобутого раніше освітньо-кваліфікаційного рівня та професійного досвіду.

У зарубіжних країнах одним із напрямків післядипломного фізкультурного навчання, як зазначає В.Б. Гаргай, 1992 стало створення нетрадиційних закладів типу „університетів без стін”, „шкіл гнучкого навчання” та ін. Найвідомішими прикладами є моделі функціонуючих відкритих університетів у Великобританії та Ізраїлі, організованих таким чином, що підготовка у них еквівалентна університетській освіті і застосовується широкий вибір програм і видів навчання відповідно до потреб та інтересів слухачів. У них впроваджено дві форми навчання: дистанційне і групове, що дають можливість одержати вищу освіту, навчаючись без відриву від виробництва, що багато фахівців післядипломної освіти висувають ідею перепідготовки і підвищення кваліфікації фізкультурних кадрів на місцях [3].

Необхідність додаткової освіти, а саме, професійної перепідготовки, підвищення кваліфікації трансформується нині в нагальність безперервної освіти, яка постійно час набуває рис масової.

Основною функцією підвищення кваліфікації, яка розглядається як невід’ємна частина безперервної професійної освіти, є розвиток і формування професійно-педагогічних навичок, які базуються на особливій особистісній установці – створення людини, що є змістовно зазначеним початком професійної діяльності. Відповідно до такої структури можливих напрямків такого розвитку можуть стати [1]: по-перше – розвиток основної спеціалізації та перепідготовка; по-друге – кар’єрне і функціональне підвищення та збільшення ступеня повноти структури компетентності; по-третє – накопичення професійно-педагогічного досвіду інших суб’єктів та самовдосконалення в області майстерності, як вищій прояв професійних якостей.

Для того щоб цього досягти, необхідно розв'язати проблему кадрового забезпечення навчальних закладів, модернізувати систему підготовки педагогічних працівників, вдосконалити зміст і форми професійної діяльності педагогів, активізувати й оптимізувати післядипломну педагогічну освіту, підвищити рівень соціально-економічного і фінансового забезпечення підготовки педагогічних працівників, їхньої професійної діяльності та післядипломної освіти.

Результати дослідження та їх обговорення. Розпочато реформування післядипломної педагогічної освіти, вдосконалення внутрішніх механізмів керування системою неперервного педагогічного розвитку, впроваджуються нові технології.

Нині в системі післядипломної педагогічної освіти України діють: Центральний інститут, Кримський республіканський інститут, 24 обласних, Київський і Севастопольський міські інститути післядипломної педагогічної освіти, Донецький інститут післядипломної освіти інженерно-педагогічних кадрів, 19 факультетів підвищення кваліфікації вищих педагогічних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації, понад 100 центрів та курсів. Загальною проблемою для них є недостатність нормативного забезпечення, в першу чергу, базового. До того ж, не розроблено стандартів системи професійної освіти та вимог до відповідних організаційних структур [4]. Хоч слід відзначити, останнім часом робота з нормативного забезпечення педагогічної освіти значно активізувалась. Міністерство освіти та науки України розробило й удосконалило „Положення про педагогічну освіту”, Центральним інститутом післядипломної педагогічної освіти Академії педагогічних наук України розроблено структуру типового навчального плану підвищення кваліфікації педагогічних працівників. Зростає потенціал обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти, факультетів педагогічної освіти вищих навчальних закладів.

Підвищення якості освіти (післядипломної) в більшості визначається вмінням використовувати активні методи навчання, які передбачають зміну характеру реакційних занять. Серед нових форм можна виділити: комп'ютерні лекції, лекції проблемного характеру, лекція у двох, лекція з раніш запланованими помилками [5].

Висновки

Вдосконалення методів та організаційних форм навчальної роботи дозволяє активізувати процес навчання і забезпечити самостійну, творчу і практичну діяльність педагогів в процесі підвищення їх кваліфікації.

Вчитель має продуктивно проектувати результат педагогічного процесу відповідно до поставленої мети, аналізувати і знаходити засоби її досягнення. Навіть невеликі відступи від такого завдання в умовах швидкозмінних, багатофакторних обставин призводять до небажаних результатів. Зумовлює це неадаптованість учителів до інноваційних змін, оперативного розв'язання шкільних суперечностей гнучких рішень. Саме тому важливо встановити механізми взаємозв'язку післядипломного і шкільного педагогічних процесів з метою вдосконалення першого, бо ці процеси не можуть існувати відокремлено, і дослідження їх взаємодії і взаємовпливу набуває особливої актуальності.

Все це актуалізує питання розробки нових технологій, методик навчання фахівців і підходів до організації навчального процесу в системі післядипломної освіти.

Література

1. Буряк В. Розвиток професійно-педагогічних якостей у системі безперервної освіти // *Вища школа*. – 2005. – №2. – С. 50–57.
2. *Вища освіта України і Болонський процес. Навчальний посібник / за ред. В.Г. Кременя. Авторський колектив: М.Ф. Степко, Я.Я. Болюбаши, В.Д. Шинкарук, В.В. Грубіянко, І.І. Бабин*. – Тернопіль: Навчальна книга-Богдан. – 2004. – С. 352–259.
3. Гаргай В.Б. О повышении квалификации учителя на Западе // *Педагогика*. – 1992. – №3. – С. 86–92.
4. Ковальчук Професійна перепідготовка і підвищення кваліфікації вчителів у модернізаційному суспільстві // *Вища освіта України*. – 2005. – №1. – С. 104–109.
5. Казырева О. Активные методы обучения в системе повышения педагогов // *Педагогика*. – 2003. – №10. – С. 104.
6. Крижвинський А. Управління навчальним процесом у ВНЗ післядипломної освіти // *Рідна школа*. – 2003. – №3. – С. 21–23.
7. Лисенко І.А. Післядипломна фізкультурна освіта: концепція і її розвиток у прикордонних країнах // *Молода спортивна наука: збірник наукових статей з галузі фізичної культури та спорту*. – Львів: ЛДІФК, 2000. – Випуск 4. – С. 98–100.
8. Пивень О.П. Підготовка педагогічних кадрів з фізичного виховання в Україні (20–30-ті роки ХХ століття) // *Рідна школа*. – 2003. – №9. – С. 68–70

СИСТЕМАТОДОЛОГІЯ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

С.О. СТАРЧЕНКО, О.В. БРИЖАТИЙ

Сумський державний педагогічний університет ім. А.С. Макаренка

Анотація. У роботі розглядаються проблеми підвищення кваліфікації вчителів фізичної культури у структурі післядипломної освіти, як безперервної освіти яка підлягає модернізації і орієнтованої на світовий освітній простір.

Ключові слова: підвищення кваліфікації, післядипломна освіта, вчитель, фізична освіта.

СИСТЕМАТОДОЛОГІЯ ПОВЫШЕНИЯ КВАЛИФИКАЦИИ УЧИТЕЛЯ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ СОВРЕМЕННОЙ УКРАИНСКОЙ ШКОЛЫ

С.О. СТАРЧЕНКО, О.В. БРИЖАТЫЙ

Сумской государственной педагогический университет имени А.С. Макаренко

Аннотация. В работе рассматриваются проблемы повышения квалификации учителей физической культуры в структуре последиplomного образования, как непрерывного образования, которое подлежит модернизации и ориентации на мировое образовательное пространство.

Ключевые слова: повышение квалификации, последиplomное образование, физическая культура, непрерывное образование.

SYSTEMATOLOGY OF PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF A PHYSICAL TRAINING TEACHER AT A CONTEMPORARY UKRAINIAN SCHOOL

STARCHENKO S.O., BRIZHATY O.V.

Sumy State Pedagogical University named after A. Makarenko

Abstract. The problems of professional development of teachers of physical training in the structure of post-qualifying education, as a continuous education, which is liable to modernization and orientation on universal educational field, are being investigated.

Key words: professional development, post-qualifying education, teacher, continuous education.

НАУКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСОМ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ В ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ

Олександр ПІДДУБНИЙ, Олег ОЛЬХОВИЙ, Микола КОРЧАГІН

Харківський університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба

Постановка проблеми. Управління процесом фізичного вдосконалення військовослужбовців забезпечує оптимальне функціонування фізичної підготовки щодо вимог до фізичного стану особового складу. За своєю суттю управління – сукупність специфічних впливів на процес фізичного удосконалення військовослужбовців з метою приведення його в необхідний стан.

Управління є невід’ємним атрибутом будь-якої людської діяльності, у тому числі і фізичної підготовки військовослужбовців, та здійснюється шляхом впливу на фізичну підготовку загалом, так і на її різні сторони і складові частини. За своєю структурою управління включає засоби, методи і форми.

Основним засобом управління є інформація, яка доводиться до особового складу технічними, документальними і іншими каналами.

На сьогодні, засоби масової інформації надають великий об’єм інформації фізкультурно-оздоровчого характеру, при необмеженому доступі до якої більшість військовослужбовців у процесі самостійних, планових занять з фізичної підготовки використовують неадаптовані до умов навчально-бойової діяльності методи фізичного вдосконалення. Виникла необхідність створення структурного підходу на який необхідно покласти функції наукового забезпечення та аналізу можливості використання наявної наукової інформації в сучасних умовах управління процесом фізичної підготовки військовослужбовців Збройних сил України.

Здійснюючи ефективне управління фізичною підготовкою, відповідні функції повинні чітко уявляти структуру можливих джерел необхідної їм якісної наукової інформації.